

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Psühholoogia instituut

Dagne Tiits
Soolised erinevused täiskasvanute konfliktikogemustes
Uurimistöo

Juhendaja: Anni Tamm, PhD

Läbiv pealkiri: Täiskasvanute konfliktikogemused

Tartu 2022

Soolised erinevused täiskasvanute konfliktikogemustes

Kokkuvõte

Käesoleva uurimuse eesmärgiks oli teha kindlaks, millised on soolised erinevused konfliktikogemuse tõlgendamisel - mis teeb naiste ja meeste jaoks konfliktist positiivse ja mis negatiivse kogemuse. Andmed koguti narratiivmeetodil, kus 80 täiskasvanut kirjeldas ühte enda jaoks positiivset ja ühte negatiivset konfliktikogemust ning tõi välja, mis tegi selle kogemuse tema jaoks positiivseks või negatiivseks. Kõige enam kirjeldasid täiskasvanud konflikte, mis leiavad aset pereliikmete, elukaaslaste või sõbraga. Konfliktide põhjustena meenutati kõige enam suhteid ning konflikte väärtuste või arusaamade üle. Tulemused näitavad, et mehed ja naised kirjeldasid samu tunnuseid, selgitades mis teeb konfliktist positiivse või negatiivse kogemuse. Täiskasvanud peavad üheks oluliseks teguriks konfliktikogemuste juures osapoolte käitumist.

Märksõnad: täiskasvanud, soolised erinevused, konflikt, tõlgendamine

Gender differences in adult conflict experiences

Abstract

The aim of this study was to find out gender differences in the interpretation of conflict experiences - what makes conflict a positive and a negative experience for women and men. Data were collected using a narrative method, in which 80 adults described one positive and one negative conflict experience and identified what made it positive or negative. Adults most often described conflicts that occur with family members, spouses, or friends. Relationships and conflicts over values or perceptions were the most frequently mentioned sources of conflict. The results show that men and women described the same characteristics, explaining what makes a conflict a positive or negative experience. Adults consider the behavior of the parties to be an important in the experience of conflict.

Keywords: adults, gender differences, conflict, interpretation

Head sotsiaalsed suhted on olulised meie vaimsele ja füüsilisele tervisele (Vilda et al., 2018; Watanabe et al., 2020). Samas on ka konflikt inimsuhete vältimatu osa. Konfliktisituatsioonid, mis on nii positiivse kui ka negatiivse olemusega on oluliselt seotud suhete kvaliteediga (Woodin, 2011). Konflikt ei ole üksnes suhteid kahjustav, vaid annab võimaluse omavahelisi suhteid parandada (Ricco & Sierra, 2017). Nii toetab positiivne suhtumine konflikti erimeelsuste lahendamist ja parandab omavahelist suhtlust (Davila et al., 2017; Feiring et al., 2018). Vaatamata sellele on vähe uuritud, kuidas mehed ja naised tajuvad konflikte ja milles seisneb sugudevaheline erinevus konfliktikogemustes. Antud uurimuse eesmärgiks on teha kindlaks, millised on soolised erinevused täiskasvanute konfliktikogemustes - mis teeb nende jaoks konfliktist positiivse ja mis negatiivse kogemuse.

Konfliktide allikad

Isikutevahelisi konflikte on laialdaselt uuritud ja erinevalt defineeritud. Konflikti on defineeritud kui subjektiivse ja kognitiivse protsessi tulemit, kus on tajutud eesmärkide sobimatust vähemalt kahe osapoole poolt (Infante, 1998). Arvestades täiskasvanute eludes esinevaid erinevaid suhteid, on ka konfliktide allikad mitmekesised. Varasemate uurimuste alusel võib eeldada, et täiskasvanud kirjeldavad konflikte eelkõige oma partnerite, pereliikmete või töökaaslastega. Nimelt esineb uuringute kohaselt kõige enam konflikte täiskasvanute paarisuhtes, mis on oma olemuselt unikaalne ja intensiivne suhe, kus tuleb lahendada mitmeid erimeelsusi (Argyle & Furnham, 1983). Teraapiasse pöörduvad suhtes olevad paarid kõige enam probleemidega, mis puudutavad omavahelist suhtlemist, finants teemasid, intiimsuhteid, puudulike oskusi otsuste tegemisel või emotsionaalset lähedust (Miller et al., 2012). Veel on nimetatud paaride poolt kõige enam konflikti põhjuseks vähest koosveedetud aega, ebapiisava toetuse või abi osutamist partneri poolt ja sobimatut käitumist, erinevaid väärtusi või arvamusi (Feiring et al., 2020). Rohkem konflikte esineb nendes paarisuhtes, kus mees on ennast kehtestava suhtlusstiiliga või kus naispool on väljendusrikka suhtlusega (Očovaj & Kuruzovič, 2019). Täiskasvanute poolt on veel nimetatud, et kõige enam tuleb konflikte ette vanemate ja õdede ning vendadega (Hank & Steinbach, 2018). Täiskasvanute sõprussuhtes nimetasid mehed konflikti põhjuseks eelkõige sõbra sekkumist partnerite intiimsuhetesse või sõbra tagant sooritatud vargust, naised märkisid, et konflikti sõbraga põhjustab eelkõige isiklike või valeandmete levitamine (Antony & Sheldon, 2019). Täiskasvanute töösuhtes esinevaid konflikte tõstatasid eelkõige naised kui nimetasid konflikte töökaaslastega kõige enam tööga seonduvaks stressi allikaks (Narayanan, et al., 1999).

Konflikti positiivne ja negatiivne mõju

Laursen & Hafen, (2010) toovad oma uurimuses välja, et inimestevaheliste konfliktide võimalike mõjude mõistmiseks on aeg edasi minna sellisest üldisest lähenemisest, kas konflikt on halb või hea ja keskenduda tuleb sellele, et täpsustada - kuna, kellega ning kelle jaoks erinevate konfliktide tagajärjed on kasulikud või kahjulikud. Seda põhjusel, et konflikti tagajärjed üksikisiku jaoks sõltuvad konfliktide sagedusest, viisist kuidas seda lahendatakse ja suhtest, kus konfliktid aset leiavad.

Mihaylova, (2021) poolt läbiviidud uuring konflikti mõjust töötajatele ja ettevõtetele kinnitas konfliktide nii positiivset kui negatiivset olemust. Uuringus toodi esile, et erimeelsused töökohal ei ole üksnes negatiivse loomuga, vaid võivad tuua organisatsioonile teatud positiivseid eeliseid. Toodud uurimuse tulemustes kirjeldati konfliktide negatiivse mõjuna kõige enam töötaja lahkumist, isiklike solvanguid või rünnakuid ning konfliktide eskaleerumist. Konflikti positiivsete tulemustena kirjeldati kõige enam probleemile parema lahenduse leidmist, töösuhete paranemist, uute ideede ja uuenduste leidmist ning teineteise paremat mõistmist. Arendades suhetes koostööd ja oskusi erinevate vaadete üle avatult arutleda, on võimalik konflikti kasutada probleemide uurimiseks, luua innovaatilisi lahendusi, õppida kogemusest ja arendada omavahelisi suhteid (Mihaylova, 2021). Tamm ja Tõugu (2022) poolt läbiviidud uuring näitas, et konfliktiosaliste käitumine ja lahendusteni jõudmine olid kaks eripära, mis määrasid, kas konflikti vaadeldakse positiivse või negatiivsena. Konflikti tõlgendamine positiivseks kogemuseks või negatiivseks kogemuseks, on seotud suhete rahulolu ja kvaliteediga (Feireing 2022; Woodin 2011).

Soolised erinevused konfliktidega seotud uskumustes ja lahendusviisides

Mitmed uuringud kinnitavad, et mehed ja naised käituvad konfliktisituatsioonides erinevalt ja kasutavad erinevaid konfliktide lahendamise ja juhtimise strateegiaid (Brahnam et al., 2005; Gbadosi et al., 2014; Solanki & Desai, 2015). Vastasseisu lahendamiseks kasutavad naised pigem koostööd ja mehed pigem valivad konfliktide vältimise (Brahnam et al., 2005) või võistleva (domineeriva) strateegia (Rahim & Katz, 2019). Meeste vahelised konfliktid võivad teravneda verbaalsest kuni füüsilise agressioonini, naised pigem saboteerivad lähisuhteid. Ka leppimisel kasutavad mehed ja naised erinevaid strateegiaid, mehed eelistavad suhelda minimaliseerimise strateegia abil kui naised eelistavad üldist arutelu ja tingimuslikke andestusstrateegiaid (Antony & Sheldan, 2019).

Konfliktiuskumuste kirjeldamisel lähtutakse peamiselt kahest määratlusest – konstruktiivne ja destruktivne. Konstruktiivne konfliktiuskumus on seotud käitumisega, mis on orienteeritud suhte hoidmisele, seda iseloomustab see kui arvestatakse enda ja teiste vajadustega konflikti lahendamisel, isegi kui ollakse eri meelt. Destruktiivne uskumus viitab suhet kahjustavatele protsessidele, sellist uskumust konflikti on kirjeldatud väljenditega nagu intensiivne viha ja põlgus, kus on teise poole süüdistamine suhteprobleemides või suhte- ja teise vajaduste ignoreerimine (Feiring et al., 2020; Simon, et al, 2008). Konfliktiolukorra lahenemist mõjutab isiku suhtumine tekkinud vastasseisu ja positiivne suhtumine konflikti parandab omavahelist suhtlemist ning toetab erimeelsuste lahendamist (Davila et al., 2017; Feiring et al., 2018).

Mitmed uuringud näitavad, et esineb sooline erinevus selles, milline on isiku uskumus konflikti ning konfliktikogemuste uurimisel on oluline arvestada soo mõju (Wickham et al., 2016). Juba laste käitumistes on tuvastatud, et poisid ja tüdrukud suhtuvad erinevalt sõprussuhete rikkumisse, tüdrukud näitavad üles rohkem viha, kurbust ning on rohkem häiritud ja tõlgendavad negatiivsemalt üleastumist kui poisid (MacEvoy & Asher, 2012).

Varasemate uuringute andmed kinnitavad ka täiskasvanute paarisuhetes sugudevahelist erinevust konfliktide tõlgendamisel (Feiring et al., 2017, 2018, 2020). Naised suhtuvad konfliktidesse destruktivsemalt kui mehed ja omavad rohkem negatiivseid uskumusi seoses konfliktidega. Võrreldes meestega kasutavad naised erimeelsuste väljendamisel rohkem sõnu ja väljendeid, mis sisaldasid negatiivseid emotsioone ja hinnanguid (Feiring et al., 2018, 2020). Naised tajuvad meestest enam konflikti kui märki, et partner võib talle haiget teha või tahab suhet lõpetada (Crane & Testa, 2014). Mehed tõlgendavad konflikti kui reetmist, hülgamist ja lugupidamatust ning on naistega võrreldes pessimistlikumad suhete jätkuvuse osas peale konflikti (McDonald, 2013). Vanhee et al, (2018) leidis, et naised alustavad meestega võrreldes rohkem konflikte, kuid naiste aktiivsem roll paarisuhetes konfliktide lahendamisel toob suhtesse vajaliku muutuse ja vähendab konfliktide arvu.

Antud uurimistöö

Mitmed uuringud toovad välja, et konfliktikogemuste mõtestamiseks tuleb keskenduda suhetele, kus konfliktid aset leiavad (Laursen & Hafen, 2010; Tamm ja Tõugu 2022). Vähe on uuritud, milline mõju on isiku sool konfliktikogemuse mõtestamisel. Ei ole teada mis teeb naiste ja meeste jaoks konfliktikogemuse positiivseks ja mis negatiivseks. Antud uurimusega püüan mõista, kuidas sugu võib konfliktide tõlgendamist mõjutada. Käesoleva uurimuse

eesmärgiks on teha kindlaks, mis teeb konfliktist täiskasvanute jaoks positiivse ja mis negatiivse kogemuse ning millised on seejuures soolised erinevused. Antud uurimistöö hüpoteesiks on, et mehed ja naised tõlgendavad konfliktikogemusi erinevalt, mis teeb konfliktist positiivse kogemuse ja mis negatiivse kogemuse. Varasemad uuringud ei võimalda konkreetsemat hüpoteesi sooliste erinevuste kohta püstitada.

Uurimuse läbiviimiseks kasutan narratiivmeetodit. Narratiivi meetod annab juurdepääsu üksikisiku mõtetele ja tunnetele ning avab subjektiivse tõlgenduse, toob välja selle, mida isik peab kogetud sündmuse kohta vähem või rohkem tähtsaks (McAdams & Pals, 2006). Sündmuste narratiivanalüüs annab võimaluse läbi psühholoogiliste strateegiate, isiklikele kogemustele tähenduse andmiseks (Frost, 2013).

Meetod

Valim

Uuringus osales 80 täiskasvanut, kellest 18 olid mehed (22,5%) ja 62 olid naised (77,5%), vanuses 19 kuni 88 eluaastat. Meeste keskmine vanus oli 30 eluaastat ($SD = 12,1$) ja naiste keskmine vanus 34 eluaastat ($SD = 13,23$). Vastanud meestest olid kõrgharidusega 8 (44,44%) ja naised oli kõrgharidusega 39 (62,9%).

Protseduur

Antud uurimuses kasutatud andmed on kogutud kahel erineval perioodil. Perioodil, sügis 2020 – kevad 2021 andmed kogus Tartu Ülikooli Psühholoogia instituudi tudeng Ingrid Kirp ja Tartu Ülikooli Psühholoogia instituudi õppejõud Anni Tamm. Uuringus osalemise kutse avaldati sotsiaalmeedias ja Tartu Ülikooli Psühholoogia instituudi kodulehel. Perioodil suvi 2021 – talv 2022 andmed kogus käesoleva uurimistöö autor. Uuringus osalemise kutset avaldati sotsiaalmeedias ja täiendavalt saadeti uuringus osalemise kutse link uurimistöö autori tutvusringkonnas olevate isikute e-posti aadressitele.

Uuringus osalesid täiskasvanud vabatahtlikkuse alusel. Uuringu kutses oli osalejaid informeeritud, et küsimustiku vastused kogutakse anonüümselt. Andmete kogumiseks kasutasin UT LimeSurvey keskkonnas loodud küsimustikku.

Mõõtevahend ja vastuste kodeerimine

Andmete kogumiseks kasutasin narratiivi meetodit. Täiskasvanutel paluti esitada kirjeldus konfliktist, mida ta peab positiivseks kogemuseks ja kirjeldus konfliktist, mida peab negatiivseks kogemuseks. Mõlema kogemuse kohta paluti osalejal kirjeldada (a) millal ja kus see toimus, (b) kes oli veel olukorda kaasatud, (c) kuidas see algas ja lõppes, (d) kuidas osapooled käitusid. Lõpetuseks paluti osalejal selgitada võimalikult põhjalikult, mis tegi kirjeldatud konfliktisituatsioonist positiivse kogemuse või negatiivse kogemuse.

Osalejate poolt esitatud avatud vastused nii positiivse kui ka negatiivse konflikti kohta kodeeriti. Kodeerimisskeemi on loonud Tartu Ülikooli Psühholoogia instituudi õppejõud Anni Tamm (Weitzman, 2001; Tamm, 2022). Konflikti kodeerimissüsteem on esitatud Tabelis 1, kus toon välja mõned näited kategooriate iseloomustamiseks.

Tabel 1

Konflikti kodeerimissüsteem

Kategooria	Kategooria kirjeldus, näited vastajate lugudest
	Konflikti kontekst, kus ja kellega konflikt aset leidis
Ei ole mainitud	
Tööl või koolis	Kolleegidega, ülemusega, õpetaja/õppejõuga, kaasõppijatega, kliendiga. „Täna helistas üks töötaja, et teada saada, mida peab tegema, et saaks olla lapsehoolduspuhkuse ajal väikse koormusega tööl.“
Isiklik, pereliige, sõber	Pereliikmed, elukaaslane, sõber. „Pea iga konflikt, mis toimus mu endise poissõbraga võib lugeda negatiivseks kogemuseks“.
Mitte isiklik, võõras, tuttav	Tuttav, võõras, avalikus ruumis võõraga. „Minu ja ühe naise vahel, kes on tuttav, mitte sõber.“
	Konflikti põhiküsimus, mille üle konflikt oli
Ei ole mainitud	Üldistus erinevatest olukordadest; konkreetne põhjus ei ole meeles.
Ressursside üle	Ressursid (aeg, raha, objektid, hüved, töökoht). Konkureerimine ressursi nimel. Erinevad arusaamad ressursi kasutamise osas. „Igal semestril on mõni tudeng, kes ei ole rahul oma majutusega.“

Väärtused, arusaamad, ideed	Kirjeldatakse osapoolte erinevusi väärtustes, arusaamades, ideedes. „Sain aru, et minu ülemus ei mõista õigesti neid asju, mida ta minu alluvalt ootas.“
Suhted	Suhete loomine, hoidmine, lõpetamine. Erinevad arusaamad suhete toimimisest, suhtlusreeglitest. „Konflikt eraelus, kus tuttavalt oli probleem, mis tekitas pingeid“
Agressiivsus	Agressiivne käitumine. Verbaalne agressiivsus. „Klient oli närvis ja lendas mulle peale, kuigi püüdsin teda aidata.“
<hr/> Mis tegi konfliktist positiivse kogemuse <hr/>	
Lahenduseni jõudmine	Lahenduseni jõudmine, konflikt saab mõlemale sobiva lahenduse. „Minu jaoks oli see positiivne kogemus, kuna võeti aega üksteisega rääkimiseks ja suudeti jõuda konstruktiivse lahenduseni.“
Positiivne käitumine osapooltelt	Positiivne käitumine osapooltelt, lahenduse leidmisele orienteeritus. „Tunnen, et see oli minu jaoks positiivne kogemus tänu mu tiimijuhhi rahulikule suhtumisele ja konkreetsele tagasisidele.“
Suhete paranemine	Suhete paranemine, mõistetakse üksteist paremini, suurem lähedus. „Positiivne on see kogemus, kuna nüüd on meie suhtlus palju rahulikum.“
Positiivne mõju loo kirjutajale	Positiivne mõju loo kirjutajale (psühholoogiline, materiaalne). „Vanemad kiitsid tehtud töö eest ja olid väga tänulikud.“
Õpikogemus	Õpib teiste inimeste kohta või iseenda kohta midagi uut. „Õppisime mõlemad seda, et asjad mis häirivad tasub kohe rääkida, sest hiljem võib teine pool hakata ise probleeme välja mõtlema.“
Põnev kogemus	Põnev kogemus, seik, millest teistele rääkida. „Konflikt oli positiivne, kuna sain oma kogemuse meeskonnajuhina proovile panna.“
<hr/> Mis tegi konfliktist negatiivse kogemuse <hr/>	
Lahenduseta jäämine	Konflikt ei saa lahendust, loo kirjutajal raske lahendada või lahendust ei paista. „Tegelikult rääkisime me mõlemad erinevast asjast ja seega ei saanudki ühisele arvamusele jõuda.“

Negatiivne käitumine mõlemalt osapoolelt	Negatiivne käitumine mõlemalt osapoolelt, vähene üksteise mõistmine, mitteratsionaalne käitumine. „Negatiivseks muutus kogemus siis, kui rünnati teineteise arvamusi.“
Negatiivne käitumine mõlemalt osapoolelt	Teine osapool ei olnud mõistlik, ei tunnista oma eksimusi, vältis konflikti lahendamist, ei suhtu olukorda piisavalt tõsiselt. „Kogemuse tegi negatiivseks see, et minu arvamus ei läinud talle eriti korda ning pakkus talle pigem nalja.“
Negatiivsed emotsioonid	Loo kirjutajal tugevad negatiivsed emotsioonid; solvumine; ülekoos. „Negatiivseks tegi selle emotsionaalne negatiivne reaktsioon.“
Isiklikuks minemine	Isiku ründamine, muude küsimuste sisse toomine; konflikti eskaleerumine. „Kui tal enam midagi öelda ei olnud, aga pidi viimase sõna saama, ütles ta: „Vaata, milline sa välja näed!“, viidates minu tugevnenud aknele.“
Korduv, pikaajaline konflikt	Sama küsimuse üle korduv, pikaajaline konflikt. „Tegemist oli korduva olukorraga, mille juures olen lootnud, et seda rohkem ei tule.“
Suhete kahjustumine	Suhete kahjustumine, oht suhte kahjustamisele. „Teadsin, et puutun tööjuhendajaga peaaegu igapäevaselt kokku ja seega oleks suhete halvenemine mulle väga kahjulik.“
Kahju loo kirjutajale	Kahju loo kirjutajale (psühholoogiline, füüsiline, materiaalne). „See viis mind masendusse ja hävitas minu enesekindluse.“
Ei õpetanud midagi	Konflikt ei õpetanud osalistele midagi, kumbki ei saanud konfliktist midagi. „Tegu pole konstruktiivse kriitika andmise, vaid mõttetute tülidega“
Üllatav konflikt	Üllatav, arusaamatu, äkitselt tekkinud konflikt. „Täiesti võõras inimene tegi alusetult minu suunas märkusi.“
Teises isikus pettumine	Teises osapooles pettumine, teise kohta negatiivse õppimine, „Sõbrad mind ei aidanud ja lihtsalt vaatasid pealt, millest ma järeldan, et ei saa neile loota kui olukord läheb raskeks.“

Kahetsus käitumise Kahetsus enda käitumise pärast konfliktis.
 pärast „Hiljem sain aru, kuidas ma oma sõnadega talle liiga võisin teha.“

22,5% vastustest on kodeeritud nii uurimistöö juhendaja kui ka uurimistöö autori poolt. Kahe kodeerija vaheline kodeeringute reliaablus kontrolliti ning selle kokkulangevuse protsent oli vahemikus 68-88%.

Tulemused

Konflikti kontekst ja põhiküsimus

Tabelis 2 on esitatud andmed positiivselt ja negatiivselt kirjeldatud konfliktide kontekstide kohta. Toodud andmetest nähtub, et kõige sagedamini kirjeldati konflikte, mis leidsid aset pereliikmete või sõpradega. Pereliikme või sõbraga kogetud positiivset konflikti nimetas 49,47% vastanutest ja negatiivset kogetud konflikti 46,25% vastanutest. Mehed meenusid kõige sagedamini positiivselt kogetud konflikti, mis leidis aset pereliikme või sõbraga ja tööl või koolis (44,44%). Samuti naised kirjeldasid kõige enam positiivset konfliktikogemust pereliikmete või sõbraga (50,82%), millele järgnes positiivselt kogetud konflikt tööl ja koolis (36,07%). Negatiivselt kogetud konfliktina nimetasid naised kõige enam tööl või koolis kogetud konflikti (45,16%) ja järgmisena pereliikmete või sõbraga kogetud konflikti (41,94%). Seevastu mehed kirjeldasid kõige enam negatiivselt kogetud konflikti pereliikmete või sõbraga (61,11%), ning järgnes tavalise või võõraga kogetud negatiivne konflikt (22,22%).

Tabel 2.

Konflikti kontekst

Kontekst	Positiivne konfliktikogemus %		Negatiivne konfliktikogemus %	
	Mehed	Naised	Mehed	Naised
Pereliikmed, sõber	44,44	50,82	61,11	41,95
Tööl või koolis	44,44	36,07	16,67	45,16
Tuttav, võõras	5,56	6,56	22,22	11,29
Ei ole mainitud	5,56	6,56	0	1,61

Tegin hii-ruut testi, et kontrollida kas meeste ja naiste poolt kirjeldatud konflikti kontekstide osas on statistiliselt olulist erinevust. Minu uurimuses ei ilmnud meeste ja naiste vahel

statistilist olulist erinevust positiivselt kogetud konflikti kontekstides $\chi^2 (N = 79) = 0,937$, $p > 0,05$ ja negatiivsena kogetud konfliktide kontekstides $\chi^2 (N = 80) = 0,136$, $p > 0,05$.

Tabelis 3 on toodud uuringus osalenud meeste ja naiste poolt nimetatud põhjused, mille üle kirjeldatud konfliktid aset leidsid. Toodud andmetest nähtub, et kõige sagedamini kirjeldati konflikte, mille põhjusteks olid suhted või erinevused väärtustes ja arusaamades. Positiivsena kogetud konflikti kirjeldamisel meenutasid nii naised kui ka mehed võrdselt konflikti põhjusena suhteid. Samuti kirjeldati positiivselt kogetud konflikti põhjusena erinevusi väärtustes ja arusaamades, seda meenutas 36,07% vastanud naised ja meestest meenutas seda 22,22% vastanuid. Mehed meenutasid kõige sagedamini negatiivselt kogetud konflikti põhjusena suhteid (50%). Naised kirjeldasid kõige enam negatiivselt kogetud konflikti põhjusena suhteid (32,26%) ja erinevusi väärtustes ning arusaamades (35,48%).

Tabel 3

Konflikti põhjus

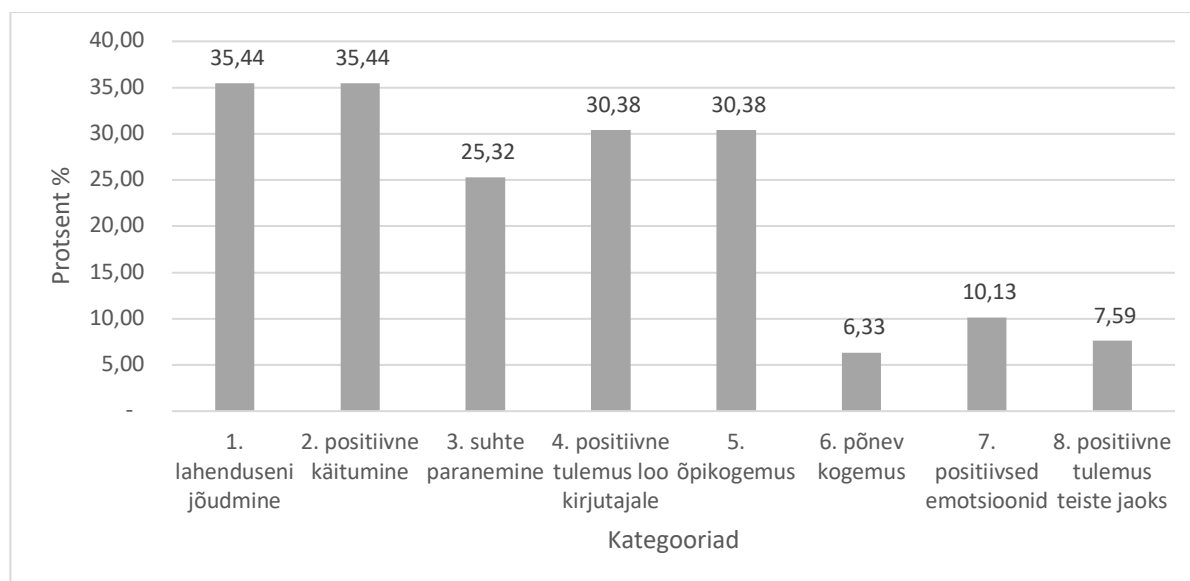
Põhjus	Positiivne konfliktikogemus %		Negatiivne konfliktikogemus %	
	Mehed	Naised	Mehed	Naised
Suhted	38,89	31,15	50	32,26
Väärtused, arusaamad	22,22	36,07	22,22	35,48
Ressursside üle	11,11	21,31	5,56	20,97
Ei ole mainitud	11,11	9,84	11,11	4,84
Agressiivsus	16,67	1,64	11,11	6,45

Hii-ruut testiga kontrollisin, kas meeste ja naiste poolt kirjeldatud konfliktide põhjustes on statistiliselt olulist erinevust. Minu uurimuses ei ilmnenud meeste ja naiste vahel statistiliselt olulist erinevust positiivselt kogetud konflikti põhjustes $\chi^2 (N = 79) = 0,089$, $p > 0,05$ ja negatiivsena kogetud konfliktide põhjustes $\chi^2 (N = 80) = 0,273$, $p > 0,05$.

Konfliktikogemuse tõlgendamine

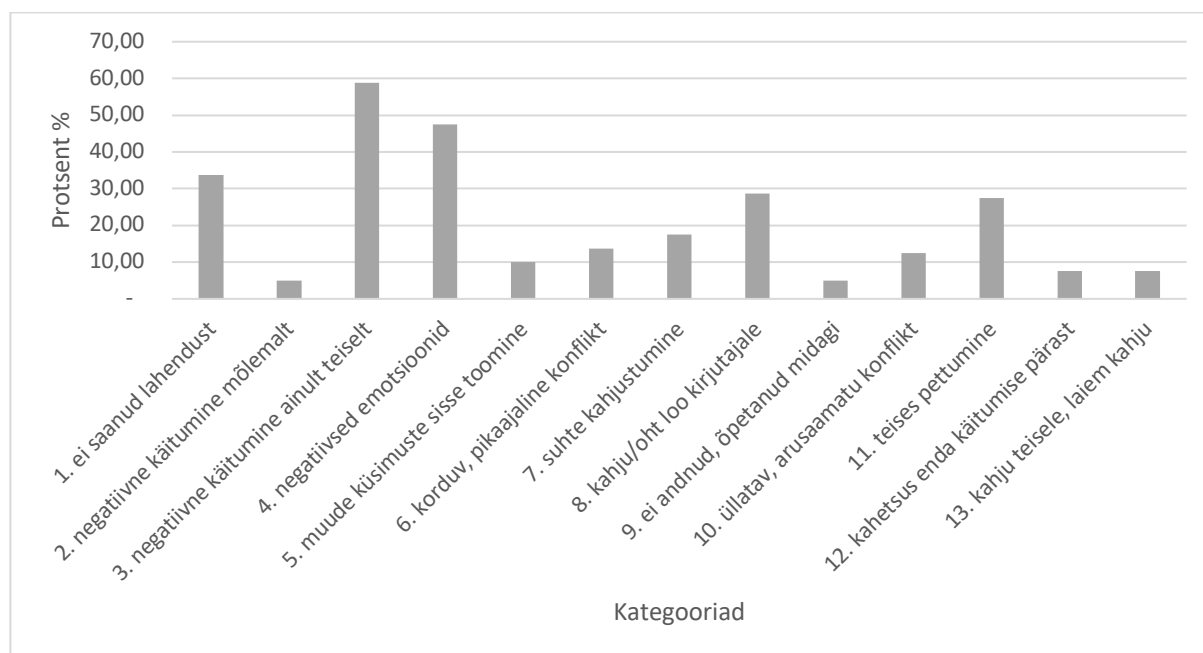
Joonisel 1 on näha, et täiskasvanute poolt meenutati konflikti positiivse kogemusena kui oli positiivne käitumine osapooltelt ja konflikti osapooled jõudsid lahenduseni, seda mainis 35% vastanuid. Täiskasvanud meenutasid kõige enam kogetud konflikti positiivsena, kus oli positiivne tulemus loo kirjutaja jaoks või sai loo kirjutaja konfliktist õpikogemuse. 25%

vastanutest meenutas kogetud konflikti positiivsena kui konflikti tulemusena paranesid suhted või osapooled suutsid suhet säilitada.



Joonis 1. Mis tegi konfliktist positiivse kogemuse.

Joonisel 2 on näha, et täiskasvanud meenutasid konflikti kõige enam negatiivsena kui oli negatiivne käitumine konflikti teiselt osapoolelt. Seda põhjust kirjeldas ligi 60% vastanuid. Ligi pooled vastanutest meenutas konflikti negatiivse kogemusena kui kogeti konfliktis tugevaid negatiivseid emotsioone. Samuti meenutati konflikti negatiivse kogemusena kui konflikt ei saanud lahendust (33%), konfliktist kaasnes kahju loo kirjutajale (28%) või pettuti teises osapooles (27%).



Joonis 2. Mis tegi konfliktist negatiivse kogemuse.

Hii-ruut testiga kontrollisin, kas meeste ja naiste vahel on statistiliselt olulisel määral erinevus tunnustes, mida kirjeldati konfliktikogemuse tõlgendamisel positiivseks või negatiivseks. Minu uurimuses ei ilmnunud meeste ja naiste vahel statistiliselt olulist erinevust positiivselt kogetud konflikti tunnustes $\chi^2 (N = 79) = 0,102, p > 0,05$ ja negatiivsena kogetud konflikti tunnustes $\chi^2 (N = 80) = 0,054, p > 0,05$.

Arutelu

Minu uurimistöö eesmärk oli narratiivide abi uurida, mis teeb konfliktist täiskasvanute jaoks positiivse kogemuse ja mis negatiivse kogemuse ning millised on seejuures soolised erinevused. Uurimistöö hüpoteesiks oli, et mehed ja naised tõlgendavad konfliktikogemusi erinevalt, mis teeb konfliktist positiivse kogemuse ja mis negatiivse kogemuse.

Uurimistöö tulemused näitavad, et konflikti konteksti ja põhjuste osas ei ole sugudevahelist erinevust, seda nii positiivselt ja negatiivselt kirjeldatud konfliktikogemuses. Kõige enam kirjeldasid mehed ja naised konflikte, mis leiavad aset pereliikmete, elukaaslaste või sõbraga. Sellele järgnevad konfliktid, mis leiavad aset tööl või koolis. Minu uurimistöö tulemused konfliktide konteksti osas on kooskõlas varasemate uuringutega, mis toovad välja, et kõige enam leiavad konfliktid aset lähisuhetes, sugulastega, sõpradega, kolleegide või kaasõpilastega (Argyle & Furnham, 1983; Hank & Steinbach, 2018). Konfliktide põhjustena meenutasid

täiskasvanud kõige enam konflikte suhetes ja väärtuste või arusaamade üle. See, et täiskasvanud meenutasid just neid konflikti põhjuseid, võib tuleneda sellest, et uuringute kohaselt on kõige enam konflikte täiskasvanute paarisuhtes, mis on oma olemuselt unikaalne ja intensiivne suhe, kus tuleb lahendada mitmeid erimeelsusi (Argyle & Furnham, 1983). Täiskasvanute konfliktide põhjustena on nimetatud omavahelist suhtlemist, finants teemasid, intiimsuhteid, puudulike oskusi otsuste tegemisel, vähest emotsionaalset lähedust, ebapiisva toetuse osutamist, ja sobimatut käitumist ning erinevaid väärtusi ja arvamusi (Feiring et al., 2020; Miller et al., 2012).

Minu uurimustöö võimaldab vaadelda, kuidas täiskasvanud oma konfliktikogemusi mõtestavad, mis teeb konfliktist positiivse või negatiivse kogemuse. Varasemad uuringud toovad välja et erimeelsused ei ole üksnes negatiivse loomuga, vaid võivad olla ka positiivsed (Mihaylova, 2021). Antud uurimustöö tulemused näitavad, et mehed ja naised kirjeldasid samu tunnuseid, mis teeb konfliktist positiivse või negatiivse kogemuse. Positiivseks hindasid täiskasvanud konfliktikogemust kõige enam kui konflikti osapooled käitusid positiivselt ja konflikt jõudis lahenduseni. Samuti ka negatiivseks hinnatud konfliktikogemuse juures töid täiskasvanud kõige enam välja, et konflikti tegi nende jaoks negatiivseks kui oli negatiivne käitumine teiselt osapoolt. Ligi pooled vastanud hindasid konfliktikogemuse negatiivse põhjusena negatiivseid emotsioone. Minu uuringu tulemustest selgub, et täiskasvanud peavad kõige enam konfliktikogemuste juures oluliseks osapoolte käitumist, millest lähtuvalt nad hindavad konflikti positiivseks või negatiivseks kogemuseks.

Konfliktiolukorra lahenemist mõjutab isiku suhtumine tekkinud vastasseisu ja isiku käitumine konfliktiolukorras (Davila et al., 2017; Feiring et al., 2018). Konflikte kirjeldatakse väljenditega nagu intensiivne viha, üksteise süüdistamine, vajaduste ignoreerimine või üksteise vajadustega arvestamine, lahendustele orienteeritus (Feiring et al., 2020). Need tunnused kirjeldavad isiku käitumist konfliktiolukorras. Konflikti osapoolte poolt eelkõige käitumise kirjeldamine võib tuleneda sellest, et see on kergesti märgatav ning seetõttu on see oluliseks teguriks, mis mõjutab isiku konfliktikogemust. Minu uuringu tulemused on kooskõlas varasemates uuringutega, et konflikti osapoolte käitumine on oluline tegur, mis mõjutab konfliktikogemusi (Davila et al., 2017; Feiring et al., 2018).

Varasemate uuringutega on leitud, et meeste ja naiste vahel on erinevusi, kuidas nad konfliktis käituvad või millised on nende konfliktiuskumused (Feiring et al., 2017, 2018, 2020). Minu

uurimistöo tulemuste kohaselt ei ole meeste ja naiste vahel erinevusi selles, mis teeb konfliktikogemuse negatiivseks või positiivseks. Samas tuleb antud uurimuse tulemuste tõlgendamisel arvestada teatud piirangutega. Narratiiv meetodi uuringu tulemuste tõlgendused peavad olema tehtud suurema valimi põhjal, kus on esindatud erinevas vanusegruppides inimesed ja sugudevahelise erinevuste uurimisel peab olema tagatud sooline tasakaal. Minu uurimistöo tulemuste tõlgenduse piiranguks on väike valim, kus osales rohkem naisi kui mehi.

Kindlasti on oluline edasi uurida, kuidas täiskasvanud konfliktikogemusi mõtestavad, mis teeb konfliktikogemuse positiivseks või negatiivseks. Konflikti tõlgendamine positiivseks kogemuseks või negatiivseks kogemuseks, on seotud suhete rahulolu ja kvaliteediga (Feiring 2022, Woodin 2011;). Uurides narratiive, kus mehed ja naised mõtestavad konfliktikogemusi, annab meile rohkem teadmisi, milline on sugudevaheline erinevus konfliktide tõlgendamisel ja võimaldab tuvastada erinevaid tõlgendusi, mida on konfliktile omistatud. Sellise teadmise saamine, aitab edasi arendada konflikti juures positiivsemaid ja konstruktiivsemaid vaatenurki ning toetab täiskasvanute positiivset suhtumist konflikti. Uute teadmiste saamine konfliktikogemuste mõtestamise kohta toetab professionaale, kes töötavad inimestega.

Kokkuvõte

Uuringu käigus paluti täiskasvanutel kirjeldada enda konfliktikogemusi, mis teeb nende jaoks konfliktist positiivse ja mis negatiivse kogemuse. Tulemused näitavad, et mehed ja naised kirjeldasid samu tunnuseid, selgitades mis teeb konfliktist positiivse või negatiivse kogemuse. Täiskasvanud peavad konfliktikogemuste tõlgendamisel oluliseks osapoolte käitumist konflikti ajal. Konfliktikogemus tõlgendati positiivseks kui osapoolte käitumine oli konflikti ajal positiivne ning konflikti tõlgendati negatiivseks kui konfliktis oli osapoolte poolt negatiivne käitumine.

Kasutatud kirjandus

- Antony, M. G., Sheldon, P. (2019) „Is the friendship worth keeping:“ Gender differences in communicating forgiveness in friendships. *Communication Quarterly*, 67(3), 291-311. <https://doi.org/10.1080/01463373.2019.1573746>
- Argyle, M., Furnham, A., (1983) Sources of Satisfaction and Conflict in Long-Term Relationships. *Journal of Marriage and Family*, 45(3), 481-493. <https://doi-org-ezproxy.utlib.ut.ee/10.2307/351654>

- Bekker, M. H. J., & Assen, M. A. L. M. (2008) Autonomy-Connectedness and Gender, *Sex roles*, 59, 532-544. DOI: 10.1007/s1199-008-9447-x
- Brahnam, S. D., Margavio, T. M., Hignite, M. A., Barrier, T. B., & Chin, J. M. (2005). A gender-based categorization for conflict resolution. *Journal of Management Development*, 24(3), 197-208. <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1108/02621710510584026>
- Crane, C. A., & Testa, M. (2014). Daily associations among anger experience and intimate partner aggression with aggressive and nonaggressive community couples. *Emotion*, 14, 985-994. <https://doi.org/10.1037/a0036884>
- Davila, J., Wodarczyk, H., Bhatia, V. (2017) Positive emotional expression among couples: The role of romantic competence. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, Vol 6(2), 94-105. <http://dx.doi.org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1037/cfp0000077>
DOI: 10.19090/pp.2019.4.469-495
- Feiring, C., Liang, E., Cleland, C., Simon, V. (2022). Romantic conflict narratives and associations with psychological relationship aggression in emerging adult couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1177%2F02654075211059538>
- Feiring, C., Markus, J., Simon, V. A. (2018). Narratives About Specific Romantic Conflicts: Gender and Associations With Conflict Beliefs and Strategies. *Journal of Counseling and Development*, 96(3), 254-266. <https://doi.org/10.1002/jcad.12200>
- Feiring, C., Markus, J., Simon, V. A. (2020). Romantic Conflict Narratives in Emerging Adult Couples: Viewpoint and Gender Matter. *Family Process*, 59(1), 127-141. <https://doi.org/10.1111/famp.12418>
- Feiring, C., Milaniak, I., Simon, V., Clisura, L. (2017). Gender and negative emotion in narratives about romantic conflict: Links to conflict strategies. *Journal of Relationships Research*, 8, 1-12. <https://doi.org/10.1017/jrr.2017.9> .
- Frost, D. M. (2013). Stigma and intimacy in same-sex relationships: A narrative approach. *Qualitative Psychology*, 1, 49-61. <http://doi.org/10.1037/a0022374>.
- Gbadamosi, O., Ghanbari Baghestan, A. & Al-Mabrouk, K. (2014). Gender, age and nationality: assessing their impact on conflict resolution styles. *Journal of Management Development*, 33(3), 245-257. <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1108/JMD-02-2011-0024>

- Hank, K., Steinbach, A. (2018). Intergenerational solidarity and Intragenerational relations between adult siblings. *Social Science Research*, 76, 55-64. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2018.08.003>
- Infante, E. (1998). On the interpersonal conflict definition: Cluster analysis application to the semantic study. *International Journal of Social Psychology*, 13(3), 485-493. <https://doi.org/10.1174/021347498760349733>
- Laursen, B. & Hafen, C. A. (2010) Future Directions in the Study of Close Relationships: Conflict Is Bad (Except When It's Not), *Social Development*, 19(4) 858-872. <http://dx.doi.org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1111/j.1467-9507.2009.00546.x>
- MacEvoy, J. P., Asher, S. R. (2012). When Friends Disappoint: Boys and Girls Responses to Transgressions of Friendship Expectations. *Child Development*, 83(1), 104-119. <https://www.jstor.org/stable/41416070>
- McAdams, D. P., & Pals, J. L. (2006). A new Big Five: Fundamental principles for an integrative science of personality. *American Psychologist*, 61(3), 204-2017. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0003-066X.61.3.204>
- McDonald, K. L. (2013). College Students' Revenge Goals Across Friend, Romantic Partner, and Roommate Contexts: The Role of Interpretations and Emotions. *Social Development*, 22(3), 499-521. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2011.00650.x>
- Mihaylova, I., (2021). Understanding the effects of workplace conflicts: An Employee perspective. *Knowledge-International Journal*, Vol 49(1), 23-28
- Miller, R. B., Yorgason, J. B., Sandberg, J. G. & White, M. B. (2012) Problems That Couples Bring To Therapy: A View Across the Family Life Cycle, *The American Journal of Family Therapy*, 31(5), 395-407. <https://doi.org/10.1080/01926180390223950>
- Narayanan, L., Menon, S., Spector, P. E. (1999) Stress in the Workplace: A Comparison of Gender and Occupations. *Journal of Organizational Behavior*. 20(1), 63-67. <http://www-jstor-org.ezproxy.utlib.ut.ee/stable/3100204>
- Očovaj, S. B., Kuruzović, N. (2019) Gender Differences in negative relative aspects: the role of personality and communication style. *Primenjena Psihologija*. 12(4), 469-495. <https://doi.org/10.19090/pp.2019.4.469-495>
- Rahim, M. A., Katz, J. P. (2019). Forty years of conflict: the effects of gender and generation on conflict management strategies. *International Journal of Conflict Management*. 31(1), 1-6. <https://doi.org/10.1108/IJCMA-03-2019-0045>

- Ricco, R. B., Sierra, A. (2017) Argument Beliefs Mediate Relations Between Attachment Style and Conflict Tactics. *Journal of Counseling & Development*. Vol 95(2), 156-167. DOI: 10.1002/jcad.12128 <https://doi.org/10.1002/jcad.12128>
- Simon, V. A., Kobielski, S. J., Martin, S. (2008) Conflict beliefs, Goals, and Behavior in Romantic Relationships during Late Adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 37(3), 324-335. <http://dx.doi.org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1007/s10964-007-9264-5>
- Solanki, N. B., Desai, M. D. (2015). Gender role and conflict management styles among organizational employees. *Indian Journal of Community Psychology*, 11(1), 139-146.
- Tamm, A., Tõugu, P., (2022). Adults' narratives of positive and negative conflicts. *Conflict Resolution Quarterly*. <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1002/crq.21342>
- Vanhee, G., Lemmens, G. M. D., Stas, L., Loeys, T., Verhofstadt, L. L. (2018). Why are couples fighting? A need frustration perspective on relationship conflict and dissatisfaction. *Journal of Family Therapy*, 40, S4-S23. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1111/1467-6427.12126>
- Vidal, C., Silverman, J., Petrillo, E. K., & Lilly, F. R.W. (2018). The health promoting effects of social flourishing in young adults: A broad view on the relevance of social relationships. *The Social Science Journal*. <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1016/j.soscij.2019.08.008>
- Watanabe, K., Tanaka, E., Watanabe, T., Tomisaki, E., Ito, S., Okumura, R., Anme, T. (2020). Social relationships and functional status among Japanese elderly adults living in a suburban area. *In Public Health*. <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1016/j.puhe.2019.09.016>
- Weitzman, P. F., Weitzman, E. A. (2001). Everyday Interpersonal conflicts of middle-aged women: An examination of strategies and their contextual correlates. *The International Journal of Aging and Human Development*, Vol 52(4), 281-295. <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.2190%2FH3LH-59KQ-8WJP-ULM5>
- Wickham, R. E., Beard, C. L., Riggle, D. B., Rothblum, E. D., Rostosky, S. S., Balsam, K. F. (2016). Accuracy and bias in perceptions of conflict style among same-sex and heterosexual couples. *Journal of Research in Personality*, Vol 65, 109-119. <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1016/j.jrp.2016.10.004>
- Woodin, E., (2011). A two-dimensional approach to relationship conflict: Meta-analytic findings. *Journal of Family Psychology*, Vol 25(3), 325-335

Käesolevaga kinnitan, et olen korrektselt viidanud kõigile oma töös kasutatud teiste autorite poolt loodud kirjalikele töödele, lausetele, mõtetele, ideedele või andmetele.

Olen nõus oma töö avaldamisega Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace.

Dagne Tiits